

6 – 7 Yaş Çocuklarının Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları Hece, Kelime ve Cümle Sayılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Canan YILDIZ ÇİÇEKLER¹

ÖZET

Araştırmada “İlköğretim kurumlarına devam eden 6 -7 yaş grubu çocukların serbest resim çalışmalarında yaptıkları, resme dayalı olarak anlattıkları öykülerde kullandıkları hece, kelime ve cümle sayıları; yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik düzey değişkenleri açısından incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, anasınıfına devam eden 6 yaş çocuklarından 36, ilköğretim 1. sınıfa devam eden 7 yaş çocuklardan 36 olmak üzere toplam 72 çocuktan oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, kız ve erkek çocukların heceleri, kelimeleri ve cümleleri kullanma düzeylerinin aynı olduğu saptanmıştır. Öykülerdeki heceler, kelimeler ve cümleler yaş değişkeni açısından incelendiğinde, yedi yaşındaki çocukların heceleri altı yaşındaki çocuklardan daha fazla kullandıkları görülmüştür. Ayrıca sosyoekonomik düzey değişkeni açısından hece, kelime ve cümle sayıları incelendiğinde, üst sosyoekonomik düzeydeki çocukların alt sosyoekonomik düzeydeki çocuklara göre daha fazla kelime ve cümle kullandıkları saptanmıştır.

ANAHTAR KELİMELER: Çocuk, Okul Öncesi Eğitim, İlköğretim, Hece, Kelime, Cümle

The Examination of The Number of Syllables, Words and Sentences 6 And 7 Year-Old Children Use In The Stories They Tell In Terms of Some Variables

ABSTRACT

In this study, the number of syllables, words and sentences 6 and 7-year old children use in the stories they tell based on their free painting tasks were examined in terms of age, sex and socio-economic level variables. As for the sample, it consists of totally 72 7-year old children, 36 of whom go to pre-school and 36 of whom go to first class in primary school. The result of the study has shown that the level of girls' and boys' use of syllables, words and sentences are the same. When the syllables, words and sentences in the stories are examined in terms of age variable, it is seen that 7-year-old children use more syllables than 6-year-olds. In addition, in terms of socio-economic level variable when syllables, words and sentences are examined, it is found out that children from

---

¹ Araş. Gör., Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı, Konya/Türkiye e-mail:cyildiz80@hotmail.com

upper socio-economic level use more words and sentences than children from lower socio-economic level.

KEYWORDS: Children, Preschool, Primary School, Syllables, Words, Sentences.

GİRİŞ

Dil konuşmanın ve yazmanın temelini oluşturmaktadır. Literatürde dil hakkında pek çok tanım yapılmıştır. Bloom ve Lahey (1978); “dili, iletişimi gerçekleştirmek için işaretler sistemi vasıtasıyla dünya hakkındaki düşünceleri temsil etmek amacıyla kullanılan bir şifre/kod bilgisi.” olarak tanımlamışlardır. Dil gelişimi ise; sözcüklerin, sayıların, sembollerin kazanılması, saklanması ve dilin kurallarına uygun olarak kullanılmasıdır (Aral vd., 2001).

İnsanlar doğdukları andan itibaren ana dillerini öğrenmeye başlamaktadırlar; yani, dil gelişimine yatkın ve konuşulanları anlayacak bir biyolojik yapı ile doğmaktadırlar. Bebeklik döneminde sesleri ve sözcükleri anlamayı öğrenirler, daha ileri yıllarda aktif bir şekilde kullanırlar ve öğrendikleri sesleri/sözcükleri konuşma ve yazma alanına aktarırlar (Cirhinlioğlu, 2001). Genellikle benzer yaşlardaki çocukların kullandıkları sözcük sayıları ve kurdukları cümle yapıları birbirine benzemesine rağmen, aynı yaşlardaki çocukların dil gelişmelerinde bireysel farklılıklar görülebilmektedir (Erden ve Akman, 2004; Kandır, 2004; Power ve Hubbard, 1996).

Dil kazanımı, çocukluk döneminin en belirgin ve önemli özelliklerinden birisidir. Belirgin bir öğrenme olmadan, bu süreç içerisinde çocuklar birkaç sözcük kullanabilirken daha sonraları akıcı cümleler kurmaya başlamaktadırlar. Hatta ilerleyen dönemlerde sözcük hazineleri günde altı sözcük öğrenme kapasitesine kadar ulaşmaktadır (Johnston, 2005).

Çocukların çevrelerinden duydukları sesleri zaman zaman tekrarlamaları, dili öğrenmelerinde yeterliymiş gibi görülebilir. Ancak Chomsky'nin de yıllar önce belirttiği gibi, dil öğrenmenin temeli sadece bu değildir. Bir grup kuramcı, dil ediniminin, genetik olarak çocukta mevcut gramer bilgisinin tetiklenmesiyle oluştuğunu savunmaktadır. Karşıt görüşteki kuramcılar ise gramer bilgisinin, insan zihninin analizleri ve organizasyonu ile oluştuğunu, doğuştan gelmediğini iddia etmektedirler. Birçok çocuk konuşmaya iki yaş civarında, ortalama 50 sözcük bilerek ve bunları sentezleyerek başlamaktadır. Sonraki aşamada sözcük dağarcığı 200 sözcüğe ulaşmaktadır ve bu oran zaman geçtikçe artarak devam etmektedir. Zamanla da gramerdeki sözcük grupları belli bir tutarlılık içinde oluşmaya başlamaktadır. Okul öncesi dönemde, çocukların oluşturdukları cümle yapıları karmaşık hale gelmekte ve sözcüklerin büyüklüğü, miktarı, yeri ve zamanı niteleyecek biçimde çeşitlenmektedir. Kurdukları cümleler detay içermekte ve dil bilgisini bir yetişkin gibi kullanmaya başlamaktadırlar. Bir şey açıklarken veya bir hikâye anlatırken konudan kopmadan ve olayları anlaşılabilir bir sıra içinde aktarabilmektedirler. Telaffuzda hala bazı hatalar görülebilmese de rağmen anlaşılması kolaydır. Dili kullanma becerisini kazanmış olan 5-6 yaş

dönemi çocuklar, dilin kurallarıyla ve sözcüklerle oynayarak komik cümleler ve sözcükler üretmekten hoşlanmaktadır. Çocukların kullandıkları sözcük sayıları ortalama 2000 kadardır ve beş sözcükten oluşan cümleler kurabilmektedirler (Aral vd., 2001; Genishi, 1988; Johnston, 2005; Senemoğlu, 2005).

Beş yaşlarında çocuklar bir masalı ya da olayı altı-sekiz sözcüklü cümle kurarak anlatabilmektedirler. Bu dönemde, çocukların cümleleri gramer bakımından bozuk olsa da zamanla düzgün cümleler kurabilmektedirler. 5-6 yaşlarında düzgün ve birleşik cümlelerle konuşmaya başladıkları görülmektedir. Çocuklarda cümlelerin uzaması dokuz yaşına gelene kadar devam etmektedir. 5-6 yaş döneminde çocuklar hikâyeye ilgili bir resmi anlatabilmekte ve nesnelere olaylar arasında ilişki kurabilmektedirler. Altı yaşındaki çocuklar geçmiş, gelecek ve şimdiki zamanı kullanabilmektedirler.

Okul öncesi dönemde dinleme alışkanlığı kazanan ve konuşmaya hazır duruma gelen çocukların, dil gelişimleri ilköğretim yıllarında hız kazanmaktadır. Yedi yaş döneminde çocuklar, düşünce ve duygularını en basitten en karmaşığa sözcükler aracılığıyla çevresindekilere anlatabilmektedirler. Çocuklar özellikle okuma-yazmayı öğrendikten sonra, ilköğretim eğitimi süresince günlük yaşamda kullanılması gereken sözcüklerin çoğunu öğrenmektedirler (Cirhinlioğlu, 2001; İrez, 1976; Küçükkaragöz, 2007; Yavuzer, 2000).

İlköğretim düzeyindeki çocukların konuşmalarında, edat ve bağlaçların dışında, yetişkinlerden daha fazla zamir kullandıkları görülür. Yedi yaşındaki çocuklar yirmi bin ile yirmi altı bin sözcüğü anlayabilir ve diğer insanların konuşmalarındaki hataları fark edebilirler (Özgür, 1979; Powell, 2000). Yedi yaş ve üzerindeki çocuklar karmaşık (zor) ve birleşik cümleler kurabilirler. Gramer yapılarında; zamanlarda, zamirlerde ve çoğullarda birkaç hata yapabilirler. Kolaylıkla okuyabilir ve basit kompozisyonlar yazabilirler. Konuşmasının hız, tonlama ve ses kontrolünü genellikle iyi ve doğru olarak yaparlar. Konuşmalarını yetişkin seviyesine taşıyabilirler (Genishi,1988).

Dil, insanların birbirleri ile etkileşimlerini sağlayarak sosyal davranışları organize eden önemli bir mekanizmadır. Bu nedenle insanlarda dilin nasıl geliştiği ve çocukların çevreleri ile etkileşimde bulunmak için nasıl kullandıkları hep merak konusu olmuştur. Bu karmaşık süreci, her insanın çok kolay kazandığına ilişkin birçok araştırma yapılmış değişik görüşler ileri sürülmüştür (Şen,2004). Yapılmış olan bu araştırma ile okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş ve ilköğretim birinci sınıflara devam eden yedi yaş grubundaki çocukların serbest resim çalışmalarında yaptıkları resme dayalı olarak anlattıkları öykülerde kullandıkları hece, kelime ve cümle sayıları; yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiş ve çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM

Çalışmanın Modeli

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş ve ilköğretim birinci sınıflara devam eden yedi yaş grubundaki çocukların serbest resim çalışmalarında yaptıkları resme dayalı olarak anlattıkları öykülerde kullandıkları hece, kelime ve cümle sayılarının; yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik düzeyleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla planlanmış olan bu çalışma, tarama (survey) modelindedir.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini, Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumuna devam eden altı-yedi yaş grubu çocuklar oluşturmaktadır. Çalışma grubuna 2007–2008 öğretim yılında Aydın Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyde olan üç okul dâhil edilmiştir. Alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeydeki bu ilköğretim okullarından üç birinci sınıf ve üç anasınıfı random yöntemiyle seçilmiştir. Seçilen bu okulların her birinden 24 çocuk (12 anasınıfı, 12 birinci sınıf) olmak üzere toplam 72 çocuk random yöntemiyle çalışma grubuna alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma uygulanırken, her çocuğa bir adet resim kâğıdı ve pastel boya seti verilmiştir. Örneklem alınan çocukların gelişimleri dikkate alındığında, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş grubu çocukların pastel boyayı daha rahat kullanabilecekleri düşünüldüğünden uygulamalarda pastel boya çeşidi tercih edilmiştir. Çalışma, çocukların birbirlerinden etkilenmelerini önlemek amacıyla, bireysel olarak ve sessiz bir odada uygulanmıştır. Çalışmanın uygulaması her çocukta yaklaşık on beş dakika sürmüştür. Odaya alınan her çocuktan malzemeleri kullanarak serbest resim yapmaları ve resimlerini tamamlamalarından hemen sonra yapmış oldukları resimlerin öykülerini anlatmaları istenmiştir. Çocuklar, yapmış oldukları resimlerin öykülerini anlatırken sesleri ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Çalışma kapsamına alınan çocukların kişisel ve dil gelişimlerine ait bilgilerine ulaşmak için bu çocukların ailelerine araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu uygulanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

6–7 yaş çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları,

- Hecelerin, kelimelerin ve cümle sayılarının yaş ve cinsiyet değişkenleri ile farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin sonuçların analizinde “Bağımsız Gruplar t-Testi” (Independent Samples t-Test) kullanılmıştır.
- Hecelerin, kelimelerin ve cümle sayılarının sosyoekonomik düzey değişkeni açısından farklılaşıp-farklılaşmadığına ilişkin sonuçlarda ise “Tek Yönlü Varyans Analizi” (One-Way Anova) kullanılmıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Tablo 1. Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları Hece, Kelime ve Cümlelerin Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
HECE	6	36	84.13	51.13	70	5.54	.000*
	7	36	149.91	45.28			
KELİME	6	36	36.08	15.99	70	13.64	.000*
	7	36	109.16	27.88			
CÜMLE	6	36	10.47	2.62	70	10.73	.000*
	7	36	19.80	4.50			

Tablo 1 incelendiğinde kız çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları hece sayılarının ortalama değerinin ($\bar{X}$ =120.03), erkek çocukların kullandıkları hece sayılarının ortalama değerinin ise ($\bar{X}$ =120.00) olduğu görülmektedir. Bu bulgu sonucunda, çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları hece sayısı ile cinsiyet değişkeni arasında ($p>.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Bu sonuçlarla, araştırma kapsamında bulunan kız ve erkek çocukların öykülerinde heceleri benzer düzeylerde kullandıkları söylenebilir. Kız çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları kelime sayılarının ortalama değeri ($\bar{X}$ =78.16), erkek çocukların öykülerde kullandıkları kelime sayılarının ortalama değeri ise, ($\bar{X}$ =67.08)'dir. Çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları kelime sayıları ile cinsiyet değişkeni arasında ($p>.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. İpek ve Bilgin (2007) tarafından ilköğretim öğrencilerinin kelime dağarcığı gelişimine sosyoekonomik düzey, cinsiyet ve sınıf düzeyinin etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda, kız öğrencilerin kelime dağarcığı gelişimleri ile erkek öğrencilerin kelime dağarcığı gelişimleri arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Kız çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları cümle sayılarının ortalama değerinin ($\bar{X}$ =15.91), erkek çocukların kullandıkları cümle sayılarının ortalama değerinin ise ($\bar{X}$ =14.36) olduğu görülmektedir. Buradan da anlaşılacağı gibi, cinsiyet değişkeni açısından kız ve erkek çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları cümle sayıları arasında ($p>.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bliss vd. (1977) dört, beş, altı ve yedi yaş grubundaki çocukların her birinden 15 kız ve 15 erkek olmak üzere toplam 120 çocuğun cümlesini dil bilgisi yönünden incelemiştir. Çalışmada çocuklardan kendilerine okunan öyküleri tamamlamaları istenmiştir. Okunan her öykünün sonunda çocukların dil bilgisi yapılarını ölçecek bir soru sorulmuştur. Araştırma sonucunda ise çocuklar arasında cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 2. Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları Hece, Kelime ve Cümlelerin Yaşlara Göre t-Testi Sonuçları

	Vk	sd	kt	ko	F	p	Anlamlı Fark
HECE	Gruplararası	3	141487.0	70743.51	51.84	.000*	1-2
	Gruplarıçi	69	94144.95	1364.42			1-3
	Toplam	72	235632.0				3-2
KELİME	Gruplararası	3	29293.75	14646.87	9.81	.000*	1-3
	Gruplarıçi	69	103007.1	1492.85			3-1
	Toplam	72	132300.9				
CÜMLE	Gruplararası	3	713.36	356.681	13.618	.000*	1-2
	Gruplarıçi	69	1807.250	26.192			2-3
	Toplam	72	2520.611				3-1

(*) İşareti alt işlemin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı olduğunu işaret etmektedir.

Çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları hecelerin yaşlara göre t-testi sonuçları incelendiğinde ($p < .05$) anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı görülmektedir. Tablo 2'ye baktığımızda, altı yaşındaki çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları hece sayılarının ortalama değerinin ($\bar{X} = 84.13$) yedi yaşındaki çocukların öykülerde kullandıkları hece sayılarının ortalama değerinin ise ($\bar{X} = 149.91$) olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen bu bulgu, yedi yaşındaki çocukların, öykülerinde altı yaşındaki çocuklardan daha fazla hece kullandıklarını ortaya koymaktadır. Piaget, bütün çocukların aynı düşünme davranışları sırasını izlemek zorunda olduklarını, ancak her döneme giriş yaşlarının fiziksel ya da toplumsal çevrelerinden etkilenebildiklerini ileri sürmüştür. Çocukların bir dönemden diğerine doğru derece derece ilerlerken bilişsel yeteneklerinin de gitgide daha karmaşık hale geldiğini ve aşağı evrelerdeki bilişsel yeteneklerin sonraki düşünme için temel oluşturduğunu, daha yüksek evreyle bütünleştiğini belirtmiştir (Akt:Gander ve Gardiner, 2004). Araştırma sonucunda da yedi yaşındaki çocukların heceleri altı yaşındaki çocuklardan fazla kullanmaları, çocukların yaşlarının arttıkça bilişsel yeteneklerinin ilerlemesiyle açıklanabilir.

Çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları kelime sayıları yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p < .05$). Tablo 2'yi incelediğimizde, altı yaşındaki çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları kelime sayılarından elde edilen değer ($\bar{X} = 36.08$), yedi yaşındaki çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları kelime sayılarından elde edilen değer ise, ($\bar{X} = 109.16$) olduğu görülmektedir. Bu bulgu sonucunda, yedi yaşındaki çocukların kelime kullanımlarının altı yaşındaki çocuklardan daha fazla olduğu ortaya konmuştur. Çocuklarda bir buçuk yaşından sonra, sözcük dağarcıklarında hızlı bir artış ortaya çıkmaktadır. Bu durum bize çocukların dil gelişimlerinin diğer alanlardaki gelişimlerle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Benzer yaşlardaki çocukların kullandıkları sözcüklerin sayıları, kurdukları cümle yapıları, hatta ses tonları ve vurgulamaları bile birbirine benzemektedir. Bu benzerlikleri dikkate alan gelişim psikologları, dil

gelişiminin bilişsel gelişime paralel olarak ortaya çıktığını kabul etmektedirler (Erden ve Akman, 2004). Araştırmada yedi yaşındaki çocukların kelime kullanımlarının altı yaşındaki çocuklardan daha fazla olması çocukların dil gelişiminin bilişsel gelişimle paralel olarak ortaya çıkması ve yedi yaşındaki çocukların ilköğretime başlamış olmaları ile açıklanabilir.

Tablo 2'ye bakıldığında görüleceği gibi istatistiksel işlemlerden, altı yaşındaki çocukların öykülerde kullandıkları cümle sayılarının ortalama değerinin ($\bar{X} = 10.47$), yedi yaşındaki çocukların kullandıkları cümle sayılarının ortalama değerinin ise ($\bar{X} = 19.80$) olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu bulgu sonucunda, altı ve yedi yaşındaki çocukların cümle kullanımları arasında ($p < .05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmektedir. Araştırma sonucunda, yedi yaşındaki çocukların cümle puan ortalamalarının altı yaşındaki çocuklardan yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, yedi yaşındaki çocukların dil gelişimlerinin altı yaşındaki çocuklardan daha iyi olmaları, yani yedi yaşındaki çocukların cümleleri altı yaşındaki çocuklardan daha düzgün kurmaları ve akıcı öyküler oluşturabilmeleri ile açıklanabilir. Ayrıca yedi yaş grubundaki çocukların okuma-yazmayı öğrenmiş olmaları da bu durumun önemli nedenlerinden biri olarak sayılabilir.

Çocukların çoğu beş yaşından önce dili gramer kurallarına uygun olarak kullanabilmektedirler (Cole ve Morgan, 2001). Çocuklar cümle yapılarını, önce belli cümle kalıplarını öğrenerek, sonra ise başka sözcüklerle yeni cümleler oluşturarak öğrenmektedirler (Ülgen ve Fidan, 1987). Okul öncesi dönemin sonlarına doğru çocukların kullandıkları sözcük sayısı artarak, akıcı bir konuşma biçimi oluşmaktadır. Çocuklar çevresiyle etkileşimine, geçirdiği yaşantılara bağlı olarak sözcük dağarcıklarını genişletmeye devam etmektedirler. Bilişsel gelişimlerine de bağlı olarak önceden yetişkinlerden, televizyondan duyduğu halde hiç dikkatini çekmemiş olan sözcükleri, günlük konuşmalarına eklemeye başlamaktadırlar (Erden ve Akman, 2004). Brown, çocukların oluşturdukları cümlelerin uzunluklarının ve karmaşıklıklarının yaşın ilerlemesiyle arttığını tespit etmiştir (Akt:Aydın, 2005). Reese (2000), Read (2000) ve Bliss vd. (1977), tarafından yapılan araştırmalarda da çocukların yaşları arttıkça dil becerilerinin geliştiği görülmüştür. Yine Lee ve Susan (1971), orta sosyoekonomik düzeyde bulunan üç ve altı yaşlar arasındaki 160 çocuğun cümlelerini söz dizimi yönünden incelemişlerdir. Örneklem grubundaki her çocuğun sesi, oyun oynarken ve resimli öykü kitaplarına bakarken teybe kaydedilmiştir. Araştırma sonucunda, çocukların yaş gruplarının artması ile kullandıkları cümlelerdeki söz dizimleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Benzer sonuç yapılan araştırmada da elde edilmiştir. Araştırmada çocukların yaşları ile kullandıkları cümle sayıları arasındaki fark incelenmiş ve çocukların yaşları arttıkça kullandıkları cümle sayılarının arttığı görülmüştür.

Tablo 3. Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları Hece, Kelime ve Cümlelerin Sosyoekonomik Düzeye Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	vk	sd	kt	ko	F	p	Anlamlı Fark
HECE	Gruplararası	3	141487.0	70743.51	51.84	.000*	1-2
	Gruplarıçi	69	94144.95	1364.42			1-3
	Toplam	72	235632.0				3-2
KELİME	Gruplararası	3	29293.75	14646.87	9.81	.000*	1-3
	Gruplarıçi	69	103007.1	1492.85			3-1
	Toplam	72	132300.9				
CÜMLE	Gruplararası	3	713.36	356.681	13.618	.000*	1-2
	Gruplarıçi	69	1807.250	26.192			2-3
	Toplam	72	2520.611				3-1

(*). İşareti alt işlemin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı olduğunu işaret etmektedir.

Tablo 3'te yer alan varyans çözümlemesinin sonucu incelendiğinde, çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları hece sayıları ile içinde buldukları sosyoekonomik düzeyler arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. [$F(3-69)=51.84$, $p < .05$]. Hece kullanımları arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeydeki çocuklar arasında farklılık anlamlı bulunurken, hece sayısı kullanımlarındaki en yüksek puan ortalamasına üst sosyoekonomik düzeydeki çocukların, en düşük puan ortalamasına ise, alt sosyoekonomik düzeydeki çocukların sahip olduğu görülmüştür. Yine çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları kelime sayıları ile içinde buldukları sosyoekonomik düzeyler arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. [$F(3-69)=9.81$, $p < .05$]. Scheffe testinin sonuçlarına göre, alt ile üst sosyoekonomik düzeydeki çocuklar arasında fark anlamlı bulunmuştur. İpek ve Bilgin (2007) tarafından yapılan araştırma sonucunda da sosyoekonomik düzey ile öğrencilerin kelime dağarcığı gelişimleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilere göre daha iyi olduğu saptanmıştır.

Tablo 3'e bakıldığında, çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları cümle sayıları ile içinde buldukları sosyoekonomik düzeyler arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir [$F(3-69)=13.618$, $p < .05$]. Cümle kullanımları arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeydeki çocuklar arasında fark anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular sonucunda, çocukların öykü oluştururken kullandıkları cümle sayıları incelendiğinde, en yüksek üst sosyoekonomik düzeydeki çocukların, en düşük ise alt sosyoekonomik düzeydeki çocukların cümleleri kullandıkları görülmüştür.

Bireyin zihinsel güçleri dölleme sırasında belirlenmektedir. Doğumdan sonra, bireyin kalıtımla getirdiği bu zihinsel güçler, çevre etkileşimiyle biçimlenmektedir. Hiç kimsenin çevresi birbirinin aynı olmadığı için de, bireyin

zihinsel güçleri kendine özgü ayrılıklar göstermektedir. Bireyin çevresiyle yaptığı her etkileşim, zihnini değiştirmekte ve yeni zihinsel örüntü oluşturmaktadır. Bireyin zihinsel gizil güçlerinin ne oranda gelişeceğini çevre ile yapacağı etkileşimin niteliği saptamaktadır (Başaran,2000). Dacey ve Travers (2002)'a göre, çocuklar yaşadıkları sosyal hayatın çeşitliliğinde dili kullanarak kazanmaktadır. Ulusal Sağlık Enstitüsü, çocukların erken yaşlardaki deneyimlerinin onların sonraki dil gelişimlerine olan etkisine dikkatleri çekmiştir. Enstitü, ailelerin gelir seviyelerinin çocukların okul öncesi dönemde dil gelişimlerine olan etkisi ile ilgili bir rapor sunmuştur. Bu rapora göre; alt sosyoekonomik düzeydeki bir çocuk 1-1,5 yaşları arasında saatte 600-700 arası sözcük duymaktadır ve bu çocuğun okul öncesi dönemdeki sözcük kapasitesi 5000'dir. Orta gelirli bir ailede yetişen çocuk, 1-1,5 yaşları arasında 1200-1300 arası sözcük duymaktadır ve bu çocuğun okul öncesi dönemde sözcük kapasitesi 9000'dir. Üst sosyoekonomik düzeydeki bir ailenin çocuğu ise 1-1,5 yaşları arasında saatte 2900-3100 arası sözcük duymaktadır ve okul öncesi dönemde bu çocuğun sözcük kapasitesinin ise 15.000 ve üzeri olduğu belirtilmiştir (Morrison, 2004).

Alt sosyoekonomik düzeydeki çocukların ailelerinin genellikle kırsal bölgelerde ya da kentlerin varoşlarında yaşamaları, bu bölgelerde iyi eğitim ortamlarının yaratılamaması, okullarda öğretmen bulmakta güçlük çekilmesi, ailelerin eğitim seviyesinin düşük olması, ailelerin çocukları için zengin uyarıcı çevreyi oluşturamamaları, çocukların erken yaşta ailelerinin geçimine katkıda bulunmak için çalışmak zorunda kalmaları vb. nedenler çocukların gelişim alanlarını etkilerken özellikle dil gelişimlerini de olumsuz etkilemektedir (Erden ve Akman, 2004). Alt sosyoekonomik düzeydeki çocukların heceleri, kelimeleri ve cümleleri diğer gruplardan daha az kullanmaları bu nedenlere bağlı olarak açıklanabilir. Bagby, Rudd ve Woods (2004), sosyoekonomik düzey farklılığının alt sosyoekonomik düzeyde bulunan çocukların sosyal, duygusal, bilişsel ve dil gelişimlerine etkilerini araştırmışlardır. Araştırmanın örneklemini, özel bir üniversitenin okul öncesi eğitim kurumundaki iki sınıftan toplam 27 çocuk oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, örneklem grubundaki çocukların dil kullanımları ile sosyal-duygusal gelişimleri arasında anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Sosyoekonomik düzeyler arasındaki farkın, alt sosyoekonomik düzeyde bulunan çocukların sosyal-duygusal, bilişsel ve dil gelişimlerini olumsuz etkilediği saptanmıştır.

Woolfolk (1995)'a göre araştırmalar, orta sosyoekonomik düzeydeki ailelerde, annelerin çocukları ile daha çok konuştuğunu, onlara daha fazla rehberlik yaptığını, olayların nedenlerini anlamalarına yardımcı olduğunu, çocuğun dikkatini soruların detayları üzerine çektiğini, kendi sorunlarını kendilerinin çözmeleri için onları teşvik ettiğini göstermektedir. Tüm bu etkinlikler çocuğun zihinsel gelişimine yardımcı olmaktadır (Akt: Erden ve Akman, 2004). Dolayısıyla çocukların dil gelişimlerini de olumlu etkilemektedir. Orta sosyoekonomik düzeydeki çocukların alt sosyoekonomik düzeydeki çocuklardan daha fazla hece, kelime ve cümle kullanmaları, orta sosyoekonomik düzeydeki

ailelerin çocuklarına verdikleri eğitimle ve gösterdikleri daha yakın ilgi ile açıklanabilir.

Üst sosyoekonomik düzeyde bulunan ailelerin çocukları erken ve düzgün konuşmaktadırlar (Çakır, 2004). Yapılan araştırmada üst sosyoekonomik düzeydeki çocukların hece, kelime ve cümle kullarılarının ileri düzeyde olması çocuklara zengin uyarıcı çevrenin sunulması, çocukların uzun süre bir okul öncesi eğitim kurumuna devam etmiş olmaları, anne-babaların çocukları ile kaliteli zaman geçirmeleri, iletişim kurabilecekleri insan sayısının çok olması, anne-babaların eğitim düzeylerinin çocuğa yansması, kitap, dergi, gazete okumaları, kültürel olaylara daha fazla katılmaları gibi etkenlerin iyi bir şekilde değerlendirilmesi ile açıklanabilir (Kavaklı, 1992, Çakır, 2004).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları hece, kelime ve cümle sayıları cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde kız ve erkek çocuklar arasında bir farklılık görülmemiştir. Yaş değişkeni açısından altı ve yedi yaş çocuklarının resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları hece, kelime ve cümle sayıları incelendiğinde yedi yaş lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür. Yine öykülerde kullanılan hece, kelime ve cümle sayıları çocukların içinde buldukları sosyoekonomik düzey değişkeni açısından incelendiğinde üst sosyoekonomik düzeydeki çocukların daha fazla hece, kelime ve cümle kullandıkları saptanmıştır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

- Ülkemizde orta ve üst sosyoekonomik düzeyde bulunan ailelerdeki çocukların eğitim olanakları alt sosyoekonomik düzeyde bulunan ailelerin çocuklarından daha iyi şartlara sahip olduğu bilinmektedir. Orta ve üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocukları bu okulların imkânlarından iyi bir şekilde yararlanırken, alt sosyoekonomik düzeyde bulunan ailelerin çocukları devlet okullarının imkânları ile sınırlı kalmaktadır. Araştırmada çocukların dil gelişimleri arasındaki farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmış ise de, çocukların bütün gelişim alanlarının birbirini etkilediği düşünülecek olursa, sosyoekonomik düzeyler arasındaki farklılıkların sadece dil gelişimi ile sınırlı kalmayacağı anlaşılmaktadır. Çocukların aynı fiziksel şartlarda eğitim almalarını sağlayabilmek için devlet okullarındaki araç-gereçlerin zenginleştirilmesi ve sosyal aktivitelerin daha da artırılması sosyoekonomik düzeyler arasındaki farklılıkların azaltılmasını sağlayacaktır.
- Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenler çocuklarla birlikte gün boyunca pek çok etkinlik yapmaktadırlar. Özellikle alt sosyoekonomik düzeydeki okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim alan çocukların yaptıkları her etkinliği ne amaçla, neyi düşünerek yaptıklarını sınıfta arkadaşlarına ifade etmelerini sağlayacak bir ortam yaratılmasının çocukların özellikle dil ve sosyal gelişimleri açısından daha yararlı olacağı düşünülmektedir.

- Alt sosyoekonomik düzeyde bulunan ailelere, çocukların dil gelişim seviyelerinde gerilikler olması durumunda ne gibi problemler yaşayacakları öğretmenler ya da üniversite çalışanları tarafından anlatılmalıdır. Ailelere çocukların dil gelişimlerini destekleyici etkinlik örnekleri belli periyotlarda eğitimler verilerek ve danışmanlık yapılarak ailelerin de çocukların gelişimlerinde etkin olmaları sağlanabilir.
- Alt sosyoekonomik düzeyde bulunan okullarda görev yapan öğretmenler sınıflarında dil gelişimi yönünden geri olan öğrencileri belirleme konusunda alanda uzman kişilerden yardım alarak hem gözlem hem de uygulamalı şekilde öğrencileri belirlemelilerdir. Ayrıca öğretmenler programlarında ihtiyaca yönelik etkinliklere daha fazla ağırlık vermelidirler.
- Öğretmenler ailelere çocuklara evde okunacak kitapların, oynatılacak oyuncakların ve televizyonda izleyecekleri eğitsel programların seçiminde yol gösterici olmalıdırlar.
- Aileler tarafından çocuklara kitap sevgisi çok küçük yaşlardan itibaren kazandırılmalıdır. Öğretmenler de belli aralıklarla velilerin katılımıyla çocuklara kitap okuyacakları “kitap okuma günleri” düzenleyebilirler. Ayrıca öğretmenlere ve ailelere, çocukların resimlerini ve öykülerini kendilerinin oluşturdukları küçük öykü kitaplarını çocuklarıyla birlikte yapmaları önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş., ve Çimen, S. (2001). Çocuk Gelişimi. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aydın, B. (2005). Çocuk ve Ergen Psikolojisi. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Bagby, J. H., Rudd, L., C., & Woods., M. (2004). “The Effects of Socioeconomic Diversity on The Language, Cognitive and Social-Emotional Development of Children From Low-Income Backgrounds”. *Early Child Development and Care*. Vol. 175, No. 5, pp. 395–405
- Başaran, İ. E. (2000). Eğitim Psikolojisi. Feryal Matbaası.
- Bliss, L. S. vd. (1977). Astory Completion Approach As a Measure of Language Development in Children. *Journal of Speech and Hearing Disorder*. 20:358.
- Bloom, L., & Lahey, M. (1978). *Language Development and Language Disorders*. New York: John Wiley & Sons. Inc.
- Cirhinlioğlu, F. (2001). Çocuk Ruh Sağlığı ve Gelişimi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Cole, L., & Morgen., J. B. (2001). Çocuk ve Gençlik Psikolojisi. (Çev: Belkız Halim Vassaf). İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.
- Çakır, T. (2004). Çocukta Dil Gelişimi ve Kuramsal Yaklaşımlar. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Nisan. Sayı:3. s:139–162
- Dacey, J. S. & Travers. F. J. (2002). *Human Development Across The Lifespen*. Newyork:Mcgraw-Hill.
- Erden, M., Akman, Y. (2004). Gelişim ve Öğrenme. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Gander, M. J., ve Gardiner, W. H. (2004). Çocuk ve Ergen Gelişimi. Ankara: İmge Kitabevi.

- Genishi, C. (1988). Young Children's Oral Language Development. <http://www.childrensdisabilities.info/speech/young-children.html> adresinden 3 Mart 2009 tarihinde erişilmiştir.
- İpek, N. ve Bilgin, A. (2007). İlköğretim Çağı Çocuklarında Kelime Dağarcığı Gelişimi. *İlköğretim Online*. 6 (3), 344- 365.
- İrez, S. (1976). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Johnston, J. (2005). Factors That Influence Language Development. Canada: Encyclopedia On Early Childhood Development. <http://www.child-encyclopedia.com/documents/JohnstonANGxp.pdf> adresinden 02.01.2009 tarihinde erişilmiştir.
- Kandır, A. (2004). Gelişimde 3-6 Yaş. "Çocuğum Büyüyor". İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Kavaklı, A. (1992). Çocukluk Yaşlarında Büyüme ve Gelişme. İstanbul: Hilal Matbaacılık.
- Küçükkaragöz, H. (2007). Eğitim Psikolojisi. Gelişim-Öğrenme-Öğretim. (Editör: Binnur Yeşilyaprak). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Lee, L. L. & Susan, M. C. (1971) Developmental Sentence Scoring a Clinical Procedure For Estimating Syntactic Development in Childrens Spontaneous Speech. *Journal of Speech and Hearing Disorder*. 36.3:315-340.
- Morrison, G. (2004). Early Childhood Education Today. Upper Saddle River, N.J.: Merrill/Prentice Hall.
- Özgür, İ. N. (1979). Çocuk Psikolojisi. İstanbul: İbrahim Özgür Yayınları.
- Power, B. M., & Hubbard, S. R. (1996). Language Development: A Reader For Teachers: Prentice-Hall, Inc.
- Powell, K., A. (2000). Speech and Language: Causes, Milestones and Suggestions. <http://www.childrensdisabilities.info/speech/guidelines.html> adresinden 17 Şubat 2009 tarihinde erişilmiştir.
- Reese, E. & Read, S. (2000). Predictive Validity of The New Zealand Macarthur Communicative Development Inventory: Words and Sentences. *Child Development*. 27, 255-266
- Senemoğlu, N. (2005). Gelişim, Öğrenme ve Öğretim; Kuramdan Uygulamaya. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şen, S. (2004). Okulöncesi Çocukların Dil ve Kavram Gelişimine Etkisi Yönünden Öykü İle Masal Kitaplarının İncelenmesi. Aydın.
- Ülgen, G., ve Fidan, E. (1987). Çocuk Gelişimi. İstanbul: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.
- Woolfolk, E. A. (1995). Educational Psychology (6th.Edition) Boston: Allyn and Bacon
- Yavuzer, H. (2000) Çocuk Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi

SUMMARY

It is a well-known fact that babies are born with an innate language learning faculty. Babies complete their language development by passing through a lot of phases from the time they are born to pre-school period. However, there are also remarkable individual differences in pre-school children's language development process. In this study, we seek to find out whether there are differences between 6-year-old children attending pre-school educational institutions and seven-year-old children attending the first grade of primary education according to their age, sex and socioeconomic levels in terms of the number of syllables, words and

sentences they use in telling stories based on pictures drawn in free picture studies. We studied how the stimulating environments, age and sex affect their language development. In this study, “The number of syllables, words and sentences children of 6 to 7 seven-year old-attending to primary education institutions- use in the stories they tell based on pictures they drew in free picture studies were studied in terms of age, gender and socio-economic level variables.”

This study was in survey model. The universe of the study is composed of six and seven year old children attending to pre-school educational institutions. For the study group, two nursery classes from primary schools -affiliated with Aydın Provincial Directorate of National Education- at low, medium and high socio-economic level were randomly chosen. These schools were classified into low, medium and high socio-economic levels according to information obtained from Aydın Provincial Directorate of National Education. As for the sample, it consists of totally 72 7-year old children, 36 of whom go to pre-school and 36 of whom go to first class in primary school. Personal information forms which also include questions about children’s language development besides some personal information were prepared by the researcher. These forms were sent to children’s parents one week before the application. Before the application of the study, the researcher interviewed with the children’s teachers and the time and date of application was arranged. While the application was being applied, each child was provided with drawing paper and a pastel paint set. Pastel paint set was chosen considering the development level of the children in the sample and considering that six-year-olds can use pastel paint more easily. In order to prevent children to be affected from each other, the application was performed individually in quite rooms. Every child entering the room for application was asked to draw a picture by using the materials. When the children completed their drawings, they were immediately asked to tell the stories of the pictures. The voices of children were recorded as they tell their stories. When the application phase of the study finished, the recordings were listened by four experts; two being lectures from Turkish Language and Literature Department and the other two being lecturers from Pre-school Education Department. After that, the recordings of the stories were written down. The experts determined the number of the syllables words and sentences each child use in their stories based on their own drawings and in the analysis of

1. whether the syllables, words and sentences six and seven year olds use in their stories differ in terms of age and sex variables, t-test (Independent Samples t-Test) was used, and
2. whether the syllables, words and sentences six and seven year olds use in their stories differ in terms of socio-economic level, “One Way Variance Analysis” (One-Way Anova) was used.

When the syllables, words and sentences in the stories children make up from the drawings are examined in terms of gender variable there found no significant difference ($p < .05$). In terms of age variable, there was a significant difference between six and seven year olds in the number of syllables, words and sentences

in favor of seven-year olds ($p<.05$). The seven-year olds were found out to have used more syllables, words and sentences compared to six year olds. There was also found significant difference in terms of the number of syllables, words and sentences used in the stories between students of high socio-economic class and the others in favor of the previous ($p<.05$). It was found out that while the children at the highest socio-economic level had the highest number of syllables, words and sentences, the children at the lowest socioeconomic level had the lowest number of syllables, words and sentences.

- In pre-school education institutions teachers do many activities with children during the day. Especially in pre-school education institutions in low socioeconomic level communities creation of an atmosphere in which children are given chance to tell their friends the aim for which they do every activity would be very useful for children's language and social development.

- Teachers or academicians are to tell what kind of problems if there are deficiencies in their children's language development to families of lower socioeconomic level. Families can be given some examples of language development activities at certain periodic intervals and families can be helped to be more effective in children's language development.

- Teachers employed in school in communities of low socioeconomic level are to determine the students determine who fall back in language development and should give priority to the activities that will meet the needs of the students.

- Teachers are to guide families to choose the books to be read at home, toys to be played and educational programs to be watched on TV.

- Families are to make their children develop love of reading at very early age. At certain intervals, teachers can arrange "reading days" on which parents read books with children at school. Besides, teachers and families can be suggested to accompany while the children making drawings, writing stories and small story books.